

SXEDIO.85K

23.10.1931: ΕΞΟΡΙΕΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ. ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΕΝΙΑΙΟ ΑΝΤΙΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ

Ο Κυβερνήτης Σερ Ρόναλντ Στορρς προσπαθούσε, μετά την εξέγερση της **21ης** Οκτωβρίου **1931**, να καταπνίξει κάθε οργανωμένη κατάσταση των Κυπρίων. Και πρώτο απ' όλα δέχθηκε την επίθεση το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου, που ήταν το μόνο καλά οργανωμένο Κόμμα, με όλες τις ελλείψεις και αδυναμίες του, από της ίδρυσης του το Δεκαπενταύγουστο του **1926**.

Ετσι κήρυξε το κόμμα παράνομο και το καταδίωξε πολύ σκληρά.

Τα ίδια μέτρα συνέχισαν και οι διάδοχοι του Σταμπς και Πάλμερ τα επόμενα χρόνια.

Ετσι το Κ.Κ.Κ, μπήκε στην παρανομία ενώ τα μέλη του καταδιώκονταν συνεχώς.

Το Κόμμα είχε ήδη αποκεφαλισθεί μετά τις εξορίες, τις συλλήψεις και τους εκτοπισμούς στελεχών του.

Από τους πρώτους κομμουνιστές ηγέτες που είχαν συλληφθεί ήταν ο ηγέτης του Κινήματος Κ. Σκελέας και τα στελέχη Χαρ. Σολομωνίδης, Οδυσσέας Βασιλείου και Χαράλαμπος Βατυλιώτης, γνωστός ως Βάτης.

Σύμφωνα με την εφημερίδα "Αλήθεια" της Λεμεσού της **30.10.31** η σύλληψη τους έγινε γιατί κυκλοφόρησαν έντυπο πολιτικής φύσης χωρίς άδεια της Λογοκρισίας που είχε επιβληθεί από τον Στορρς μετά την έκρηξη των Οκωβριανών.

Εκείνο που στην πραγματικότητα είχε κυκλοφορήσει το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου ήταν ένα ανακοινωθέν-προκήρυξη προς τον Κυπριακό λαό.

Ήταν ένα ξεχωριστό έγγραφο απολογίας, αυτοκριτικής και έκκλησης μαζί προς τα μέλη του

Κόμματος να συνενωθούν με τις άλλες δυνάμεις της Δεξιάς που αντιπροσωπεύονταν με τους βουλευτές και την Εθναρχία και να ρίξουν όλο το βάρος τους εναντίον του αντιϊμπεριαλιστικού αγώνα, όπως χαρακτηριζόταν το κίνημα των Κυπρίων.

Στο ανακοινωθέν επικρίνετο η ουδετερότητα, όπως χαρακτηριζόταν, που είχαν κρατήσει οι τοπικές οργανώσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος μέσα στην "αντιϊμπεριαλιστική εξέγερση των τελευταίων ημερών που χαρακτηριζόταν ως επιβλαβής και ευνοούσα τον ιμπεριαλισμό.

Στη συνέχεια όμως τα μέλη του Κ.Κ.Κ. καλούνταν να πάρουν ενεργό μέρος και όλος ο κυπριακός λαός να αγωνισθεί ενωμένος σε ένα ενιαίο μέτωπο για την απελευθέρωση της Κύπρου.

Αναφερόταν στο ανακοινωθέν που το υπέγραφε η Κεντρική Επιτροπή του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου και το οποίο είχε εκδοθεί στο τυπογραφείο του ηγετικού στελέχους του Κόμματος Κ. Σκελέα:

"Η Κεντρική Επιτροπή του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου, ακολουθώντας το πρόγραμμα της Κομμουνιστικής Διεθνούς, η οποία κηρύττει ότι η πάλη εναντίον του ιμπεριαλισμού είναι το άμεσον και κυριώτερον πρόβλημα των εργαζομένων μαζών της Κύπρου, εφόσον είναι Αποικία του βρετανικού ιμπεριαλισμού για την απελευθέρωση της νήσου μας, από τον ιμπεριαλιστικό ζυγό είναι ανάγκη να δημιουργηθεί μέσα εις τον αντιϊμπεριαλιστικόν αγώνα το ενιαίο μέτωπο όλων των εργαζομένων εθνικιστών και κομμουνιστών με βασικό σύνθημα στην εγκατάλειψη της νήσου από την Αγγλία και την αποχώρηση των βρετανικών στρατιωτικών και διοικητικών δυνάμεων.

Η διαφορά του προγραμματικού σκοπού των εθνικιστών (ένωση με την Ελλάδα) και των κομμουνιστικών (σοβιετική δημοκρατία) δεν πρέπει να αποτελέσει εμπόδιο για τη δημιουργία του ενιαίου αντιϊμπεριαλιστικού μετώπου, η δε διαφορά αυτή μπορεί να λυθεί μετά την αποχώρηση του ιμπεριαλισμού από την Κύπρο.

Η μέχρι σήμερα ουδετερότητα που κράτησαν οι τοπικές οργανώσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος μέσα στην αντιϊμπεριαλιστική εξέγερση των τελευταίων ημερών είναι επιβλαβής. Αντικειμενικά ευνοεί τον ιμπεριαλισμό γι' αυτό καταδικάζεται από την Κεντρική Επιτροπή του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου.

Η Κεντρική Επιτροπή του Κ.Κ.Κ. καλεί όλα τα μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος να τεθούν επικεφαλής των εργαζομένων μαζών και να τις καθοδηγήσουν εις τον αντιϊμπεριαλιστικό αγώνα σφυρηλατώντας έτσι το ενιαίο αντιϊμπεριαλιστικό μέτωπο όλων των εργαζομένων τάξεων.

Επίσης η Κεντρική Επιτροπή του Κ.Κ.Κ. προσκαλεί όλους τους εργαζομένους εθνικιστές να οργανώσουν το ενιαίο μέτωπο, παρά τη θέληση των αρχηγών τους, οι οποίοι προσπαθούν να τους στρέψουν ενάντια στο Κομμουνιστικό Κόμμα για να συγκαλύψουν τη λιποψυχία τους (Αρχιεπίσκοπος πρώην βουλευτής) μπροστά στην ιμπεριαλιστική εξέγερση του εργαζομένου λαού.

Οργανώστε παντού στις πόλεις και στα χωριά επιτροπή δράσης για την καθοδήγηση του αντιϊμπεριαλιστικού αγώνα μετά την εγκατάλειψη τους από τους "ηγέτες" και τη χρωκοπία της Πολιτικής Οργάνωσης.

Όλοι ενωμένοι ως ΑΠΑΙΤΗΣΩΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΑΛΙΣΜΟΥ, οκτώωρο, καλύτερα μεροκάματα και κοινωνική ασφάλεια για τους εργάτες, ελάττωση των ενοικίων και των φόρων για τους επαγγελματίες.

- ΖΗΤΩ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ αντιϊμπεριαλιστικό ΜΕΤΩΠΟ.

- ΖΗΤΩ Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟ

Λευκωσία **23.10.1931**

Για τη στάση που τήρησε το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου κατά την εξέγερση του **1931** επικρίθηκε ύστερα από αρκετά χρόνια από την Κομμουνιστική Διεθνή γιατί είχε αφήσει την πρωτοπορία στην αστική τάξη.

Όμως αυτές τις κρίσιμες μέρες της εξέγερσης του Κυπριακού λαού σαν είδε ότι χρειαζόταν εντονότερη δράση και συντονισμένος αγώνας δεν παρέλειψε να δράσει σύμφωνα με τις αποφάσεις του.

Ο Χαράλαμπος Βατυλιώτης ή Βάτης μάλιστα έσπευσε στην Αρχιεπισκοπή και διαβεβαίωσε τον Αρχιεπίσκοπο ότι οι δυνάμεις του Κόμματος του θα υπεράσπιζαν τον αγώνα εναντίον της αποικιοκρατίας.

Ταυτόχρονα ο Βάτης μίλησε στο λαό που είχε συγκεντρωθεί στην Αρχιεπισκοπή και ζήτησε όπως όλοι ενωμένοι αγωνισθούν για την εκδίωξη της αποικιοκρατίας.

Ο κοινός εχθρός ένωσε τις δύο πολιτικές παρατάξεις.

Όλα αυτά συνέβησαν στις **24** Οκτωβρίου, επομένης της κυκλοφορίας του ανακοινωθέντος της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου.

Αυτή τη μέρα στην πλατεία της Αρχιεπισκοπής είχε συγκεντρωθεί αρκετός κόσμος και ζητούσε από τον Αρχιεπίσκοπο και την πολιτική ηγεσία να δράσουν αμέσως για να επιτύχουν την απελευθέρωση των συλληφθέντων πολιτικών ηγετών.

Στη συγκέντρωση βρίσκονταν όλοι από το Δήμαρχο Θεμιστοκλή Δέρβη, νεοεμφανιζόμενο ηγετικό στέλεχος της αστικής τάξης, μέχρι τους υπόλοιπους πολιτικούς που δεν είχαν συλληφθεί και τους κομμουνιστές ηγέτες.

Εγγραψε για τη δραματική αυτή μέρα ο Κ. Α. Κωνσταντινίδης στο αφήγημα του στο "Νέο Κυπριακό Φύλλακα" το **1947**:

"Η Αρχιεπισκοπή εγέμισεν από κόσμο όταν εκτύπησαν οι καμπάνες. Προ πάντων ο περίβολος μεταξύ του Αρχιεπισκοπικού Μεγάρου και της Εκκλησίας του Αγίου Ιωάννου ήτο πλημμυρισμένος από λαόν, ο οποίος ήθελε δράσιν διά την απελευθέρωσιν των ηγετών που είχαν συλληφθή. Εις την εκδήλωσιν αυτήν προέβαιναν με ζωηρότητα ο Σωτηράκης Περδίκης, διευθυντής της Λαϊκής Δράσης, διαδόχου της Λαϊκής".

Οι μετριοπαθέστεροι ετόνιζαν ότι έπρεπε ο

Αρχιεπίσκοπος να υποβάλει αμέσως διαμαρτυρία με αυτοπρόσωπον επίσκεψιν εις το Κυβερνείο και συνάντησιν με τον Στόρρς. Συνταραχή μεγάλη και θυελλική. Ο Αρχιεπίσκοπος απέναντι των εκδηλώσεων αυτών εκάλεσε πρόχειρον σύσκεψιν με ολίγους πολίτες εις την οποίαν είχαν εξετασθεί μέτρα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την Κυβέρνησιν ώστε να προβή εις απόλυσιν των συλληφθέντων. Κατά την σύσκεψιν αυτήν ο κομμουνιστής Βατυλιώτης, ο οποίος είχεν εκπαιδευθή εις την Μόσχαν, προσήλθε και εφίλησε το χέρι του Αρχιεπισκόπου, οδηγούμενος υπό του τότε Γραμματέως της Πολιτικής Οργανώσεως κ. Αχιλλέα Αιμιλιανίδη και υπεσχέθη προς την Μακαριότητά του την υποστήριξιν του Κόμματος του εις τον άμεσον εναντίον της Κυβερνήσεως αγώνα.

Το πλήθος όμως δεν εννοούσε να διαλυθή και τότε επαρουσιάσθη εις τον νότιον εξώστην ο Αρχιεπίσκοπος ο οποίος αφού εβεβαίωσε ότι οι αρχηγοί είχαν συλληφθεί υπάρχουν άλλοι οι οποίοι θα συνεχίσουν τον αγώνα, συνέστησεν εις τον λαόν να αποχωρήσει με ησυχίαν και εμπιστοσύνην εις τους αρχηγούς.

Επίσης ωμίλησε από της αυτής θέσεως και ο Γ. Α. Μαρκίδης, ο οποίος διαβεβαίωσε ότι θα εγίνοντο όλα τα ενδεικνυόμενα διαβήματα και συνεβούλευσεν ομοίως διάλυσιν με τάξιν.

Κατόπιν απηύθυνε ολίγας λέξεις ο κ. Πυγμαλίων Ιωαννίδης, δικηγόρος, ο οποίος ετόνισε το δίκαιον του αγώνος και που δι' αυτό δεν ήτο δυνατόν παρά να αποβεί αποτελεσματικός".

Ενας από τις χιλιάδες στη συγκέντρωση ήταν και ο τότε δάσκαλος και από τα ιδρυτικά ή τα πρώτα στελέχη του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κύπρου Κώστας Κόνωνας, μετέπειτα δημοσιογράφος.

Ο Κόνωνας θυμάται, όπως σφηγήθηκε στον Παναγιώτη Παπαδημήτρη ότι στη συγκέντρωση της Αρχιεπισκοπής ανέβηκε στο βήμα και ο Χαράλαμπος Βατυλιώτης και είπε απευθυνόμενος προς τους συγκεντρωθέντες ότι ο αγώνας είναι κοινός εναντίον

του Ιμπεριαλισμού και κάλεσε όλους να αγωνισθούν

Αργότερα σαν άρχισαν οι απελάσεις τα ηγετικά στελέχη του παράνομου Κομμουνιστικού Κόμματος Χαράλαμπος Βατυλιώτης και Κ. Σκελέας απελάθηκαν.

Ο Χαράλαμπος Βατυλιώτης ή Βάτης μεταφέρθηκε στο σκάφος "Φραντζέσκο Παπάλε" μαζί με άλλους συλληφθέντες (Οδυσσέας Τσαγγαρίδης και Σάββας Λοϊζίδης) και μεταφέρθηκαν στο Λιμάνι Χαλ της Αγγλίας.

Στην Αγγλία τους εφοδίασαν με πάσα και τους πληροφόρησαν ότι μπορούσαν να εγκατασταθούν όπου ήθελαν. Ο Βάτης όμως φυγαδεύθηκε αργότερα αεροπορικώς στη Ρωσία όπου πέθανε αργότερα.

Ο Κ. Σκελέας μεταφέρθηκε με τους Θ. Θεοδότου, Γ. Χατζηπαύλο και Θεόδωρο Κολοκασίδη στο ατμόπλοιο "Μάντισεστερ" που τους μετέφερε επίσης στο Λονδίνο.

Άλλοι συλληφθέντες ήταν ο Κώστας Κόνωνας στη Λευκωσία και Οδυσσέας Βασιλείου στη Λεμεσό.